

На смерть Володимира Антоновича.

84

Широко по всій Україні розкотилась голосна луна про ту тяжку втрату, якої ми зазнали. Ім'я Антоновича всім на устах, з усіх усюдів засилають люде свої жалі і сходяться вони в центрі України—Київі, над труною славного небіжчика... Ще раз хочеться висловити свої почування, що мимоволі огортають нас, коли зважимо, кого невблаганна смерть вирвала з-поміж живих борців за кращу долю рідного краю.

Маючи надзвичайно мягку, ласядну вдачу, як людина, небіжчик проте був, кажучи словом Шевченка, немов „в дулевину закутий“, як громадянин. Скільки перешкод стрілося йому на вибраному шляху, скільки вороженечі та напастів стояло кругом його за його діяльність, як українець—і проте не знайшлося такої сили, що змогла збити його з того шляху, на який вступив він молодим юнаком. „Який змалку, такий і до останку“—це найкраще прикладається до В. В-ча. Одцуравшись „лакомства нещасяго“ за-молоду, ціле життя своє В. В-ч стояв твердо на своїй ідейній позиції і ніякими спокусами неможна було одхилити його з неї. З його розумом, хистом, надзвичайним умінням розбіратися в практичних справах можна було б піти високо вгору, доскочити великої слави у „сильныхъ міра сего“, але не це притягало нашого небіжчика. Совість, що привела його до темної, сірої маси народної, не дозволила йому покинути її вже до віку, і він зробився дослідувачем її минулого, будівничим сучасного та майбутнього.

Стоючи на чолі місцевого гуртка українців з самих перших днів свого свідомого життя, небіжчик розумів потребу ширшого єднання і був одним з ініціаторів та енергічних робітників на цьому полі. Коли обставини дозволили, повстало було на Україні єднання усіх свідомих елементів, яке вже й тепер виявило себе добрими наслідками. І серед робітників, що гуртувалися коло нового українського прапора, раз-у-раз першим був наш небіжчик.

За цю невидну, але таку велику працю, за цей жар молодого серця, що горів не вгасаючи, й шанує його все свідоме українство. За це й приняла його Україна за рідного сина. І що це не фраза—найкращим тому доказом може бути вражіння, яке справила на всіх смерть В. В-ча. І близько над труною, і далеко по-за Київом одна думка панує: не стало великого чоловіка та громадянина, учителя і працівника і тепер ця думка знов єднає людей одними почуваннями, як за життя єднала їх ясна особа небіжчика. І своєю смертю він ще раз прислужився тій самій ідеї, якій так вірно служив за життя.

Нам треба не тільки великих людей—потрібні нам і великі могили, як пам'ять про наше минуле, як нагадування, звідки й куди ми йдемо. Ці мовчазні свідки нашого минулого навертають нас на праву путь і прокакують,—що коли все на світі минуше—то правда таки по-вік невміруща зостанеться. Серед мовчазних свідків, отих великих могил, буде нам раз-у-раз голосно промовляти до серця слова правди могила Володимира Антоновича...

С. Ель...